

Alcătuiind catalogul cărții vechi românești din patrimoniul Muzeului Literaturii Române (catalog a cărui structură am semnalat-o într-un articol publicat în „Revista muzeelor” nr. 1/1978) am folosit drept instrument de lucru fundamental *Bibliografia românească veche* alcătuită de Ion Bianu, Nerva Hodoș și Dan Simionescu, vol. I—IV, 1903—1944, consultând, în același timp, și alte cataloage publicate: „Cartea românească veche în Biblioteca V.A. Urechia din Galați” „Cartea românească veche în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare”, „Cartea românească veche în Biblioteca G.T. Kirileanu din Bacău” precum și *Contribuțiile la Bibliografia românească veche* publicate de Daniela Poenaru.

Comparând componența colecției noastre cu aceea a instituțiilor similare care deja le-au introdus în sfera cercetării științifice, ținând seama de stadiul actual al dezvoltării bibliografiei românești, comunicăm pe această cale modeste completări la *Bibliografia românească veche*.

Adenda la B.R.V.

PENTRU BIRUINȚA OȘTII CREȘTINEȘTI ASUPRA VRĂJMAȘILOR, Iași, 1769

La anul 1769, în B.R.V. (vol. I) sunt consemnate șase cărți: *Catavasier*, Blaj; *Evangelhie*, Cluj; *Lituighier*, Buzău; *Triod*, București; *Neofit*, *Alegere din toată Psaltirea*, București. În același an se tipărea la Iași o carte cuprinzând rugăciuni ce se rosteau pentru biruința armatelor rusești asupra turcilor. 14 f. numerotate, 13,5 × 8,5 cm. Lipsind foaia de titlu, datele editorial-bibliografice le-am aflat la sfârșit, f. 14. Caractere chirilice. Nu apare în B.R.V. (M.L.R. nr. inv. 217.)

Corrigenda la B.R.V.

Spre deosebire de exemplarele cunoscute, unul din exemplarele *Legiuirii lui Caragea*, București, 1818, aflat în patrimoniul M.L.R. (nr. 20097), are în plus o foaie (2p. tipărite) așezată la sfârșitul *Pravilei* (f. 104), înaintea celor 3 foi nenumerate.

Leguire a prea înălțatului și prea Pravoslavnicului | Domn, și Oblăduitoriu a toată Ungrovlahia | Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod | cu toată cheltuiala dumnealor | Constantin Caracas, Doktor și dumnealui Dumitrache Topliceanul | biv fel sluger. | Tipăritu în privilegiata Typografie a Dumnealor ot cîșmeana răposatului în fericire | Domn Mavrogheni | din București | 1818.

2 f. nenumerate ÷ 104 p. ÷ 4 f. nenumerate. Ex. complet.

Reverso-ul titlului se află stema Țării Românești și a județelor. Foaia a doua liminară cuprinde „lămurirea” voevodului Caragea. Două file de la sfârșit conțin „Anafora obștească a părinților, arhieriei și a dumnealor boierilor”. Ultima filă nenumerotată, cu *Etrrata*, a fost tipărită mai târziu.

Iată descrierea filei adăugate: Tiparul, chenarul deosebit de al celorlalte foi, precum și data 16 martie 1823 ne-au atras atenția asupra adăugării târzii a acestei foi. Este un *amendament juridic*

privitor la situația clăcașilor de pe moșii. Instrucțiunile sunt precedate de următoarea precizare ce anunță cuprinsul: „*Cele ce n-au fost deslușite întru această Pravilă (Leguirea lui Caragea n.n.) asupra clăcașilor de pre moșii. Și acum la leat 1823 ianuarie 24 s-au hotărât și s-au publicarisit cum să se urmeze, precum în trei capete la vale să arată*”. Dispozițiile legale poartă data 1823 martie 16 și pecetea Domnitorului Dimitrie Ghica. Aceste „Instrucțiuni la Pravilă” sunt consemnate în B.R.V. III, nr. 1197 p. 432 la „foi volante” fără a se cunoaște apartenența la *Leguirea lui Caragea*.

Considerăm datarea corectă 1823 deoarece este precizată de două ori data (1823 martie 16) la care „s-au hotărât și s-au publicarisit”. 30 × 21 cm — cartea; 29 × 28 cm — amendamentul. Caractere chirilice. Fără coperti. Provine din oferta M. Marghescu (1967). B.R.V. III (nr. 983), p. 225 și B.R.V. (983) p. 304. B.R.V. III (nr. 1197), p. 432 — foaia volantă

Există altă categorie de cărți care, deși descrise sau menționate în *Bibliografia românească veche*, prezintă particularități poligrafice sau iconografice importante pentru istoria cărții, a tiparului, a gustului tehnoredacțional. Ne vom opri la câteva exemple:

— *Chyriacodromion*, Bălgrad (Alba-Iulia 1699) are în plus (față de exemplarul din B.R.V.) o foaie, la sfârșit, cu versurile unui tipograf cărturar: „*În ce chip cerbul dorește de izvorul cel rece Și străinul de moșie — și când aiurea petrece, Și ca cel ce-i de furtună pe mare tare-i supărat, Și se roagă să vază pământul uscat, Asemenea tipograful pentru a cărții sfârșire, Lui Dumnezeu dă laudă, cântare, mulțămire!*”

Exemplarul cercetat de noi confirmă părerea exprimată de L. Rus în articolul despre *Mihai Istvanovici tipograful din Ungro-Vlachia* în „*Tri-buna*” (Sibiu, 1899).

Primul vers din această strofă a inspirat o cugutare însemnată pe exemplarul din volumul *Mărgăritare*, 1746, semnată de Dtru Neagul.

— Petru Maior. *Istoria pentru începutul românilor în Dacia*, Buda, 1812, ed. I. Exemplarul M.L.R. cuprinde și cele două disertații: *Pentru începutul limbei românești* și *Pentru literatura veche a românilor*, consemnate în B.R.V. la ed. a II-a, 1834.

— S.K. Kampe. *Descoperirea Americii*, Tom I, Buda, 1816, are în plus o filă cu o gravură (în fața titlului) reprezentând „Ajungerea lui Columb la limanul cel frumos, în America”.

— *Catehismul cel Mare* — Buda 1780 (23, 24, 25). În anul 1780 s-au tipărit la Buda trei variante: *Catehismul cel Mare pentru învățătura tuturora*; *Catehismul pentru învățătura tinerilor* și *Catehismul cel mic pentru învățătura pruncilor*. Muzeul Literaturii Române, deține singurul exemplar cu toate variantele legate împreună și singura variantă completă din *Catehismul pentru învățătura tinerilor*.